

ÖZEL ANALİZ · KURUMSAL YÖNETİM

Aile Şirketlerinde Yönetim Krizinin Anatomisi

Ortaklar, Aileler ve Kurumun Bedeli:

Türkiye Aile Şirketleri İçin Stratejik Bir Çerçeve

Okuma süresi: ~10 dakika

· On Bölüm

· Yönetim · Strateji · Kurumsal Dönüşüm

İÇİNDEKİLER

I Sessiz Krizin Anatomisi

→ 7 Kritik Soru (Özet)

II Beş Kritik Kırılma Noktası

VI Bağımsız Danışman ve İK

III Yayılım Haritası

VII Profesyonel Yönetici Kısıacı

IV Dönüşüm Stratejileri

VIII Sıfırdan Doğru Kurmak

V Tepkisel mi, Stratejik mi?

IX Ayrılık Anının Mimarisi

X İkinci Kuşağın Liderlik Anatomisi

Türkiye'de kurulu işletmelerin büyük çoğunluğu, aile şirkettir. Bu şirketlerin pek çoğu; onlarca yıl emek, fedakârlık ve güven üzerine inşa edilmiştir. Ancak aynı şirketlerin çoğu, ikinci ya da üçüncü kuşağa geçişte — ya da ortak yapısının genişlediği her kritik noktada — yönetim krizleriyle yüzleşmek zorunda kalmaktadır.

Bu krizlerin özgün ve tehlikeli yanı şudur: **çoğu zaman görünmezler**. Toplantı odalarında değil, aile sofrasında başlarlar. Organizasyon şemalarında değil, söylenmeyenlerin birikiminde şekillenirler. Ve bir gün — çoğunlukla en beklenmedik anda — kurumun tüm katmanlarına yayılırlar.

Bu analiz, o sessiz krizin gerçek anatomisini ortaya koyuyor; ve ona karşı geliştirilebilecek vizyoner, uygulanabilir bir yönetim çerçevesi sunuyor.

BÖLÜM I

Sessiz Kriz: Aile Gerilimi Neden Kurumsal Bir Yangına Dönüşür?

TEMEL PARADOKS

Aile şirketinin en büyük gücü — ortak değerler, güven, uzun vadeli bakış açısı — aynı zamanda en büyük kırılganlığıdır. **Aile bağı, hesap verebilirliği bulanıklaştırır. Sevgi, sınır koymayı zorlaştırır. Geçmiş, geleceğe yer açmayı engeller.**

Kurumsal kriz yönetiminde "eşzamanlılık ilkesi" geçerlidir: her krizin içinde, aynı anda bir dönüşüm fırsatı barınır. Aile şirketlerinde bu ilke daha da keskin biçimde geçerlidir; çünkü aile gerilimleri yalnızca tehdit değil, aynı zamanda şirketin hiç yapamadığı dürüst konuşmaları zorunlu kılma fırsatıdır.

Ancak bu fırsatı görebilmek için önce krizin anatomisini anlamak gerekir. Yüzeyde "ortak anlaşmazlığı" gibi görünen şey, gerçekte çok daha derin ve çok katmanlı bir sistemsel çöküşün yansımasıdır.

Bir aile şirketinde en tehlikeli cümle şudur: "Biz bunu hep böyle yaptık." Bu cümle söylendiği anda, şirket büyümeyi değil, hayatta kalmayı hedeflemeye başlamış demektir.

KURUMSAL YÖNETİM VE AİLE DİNAMİKLERİ ÜZERİNE

Türkiye'deki aile şirketlerinde gözlemlenen kriz örüntüsü genellikle üç tetikleyici üzerinden başlar: **kuşak geçişi** (kurucunun emekliye çekilmesi ya da vefatı), **hisse yapısının değişmesi** (evlilik, boşanma, miras) veya **stratejik yol ayrımı** (büyüme hızı, sektör değişimi, yeni yatırım kararları). Bu üç tetikleyicinin ortak paydası şudur: hepsinde, şirket yönetimi ile aile dinamiği arasındaki sınır — ki zaten hiçbir zaman tam olarak çizilmemiştir — tamamen silinir.

KRİTİK ÇIKARIM

Aile şirketlerinde krizin gerçek kaynağı nadiren iş modelidir. Kaynağın %80'i, kurumsal yapıyı değil, ilişkisel yapıyı etkileyen konulardadır: kimin sesinin daha fazla ağırlık taşıdığı, kimin fedakârlığının görünür

kılınmadığı, kimin vizyon farkının bastırıldığı. Bunlar çözülmeden hiçbir stratejik plan kalıcı sonuç üretmez.

BÖLÜM II

BÖLÜM II

Beş Kritik Kırılma Noktası: Nerede Başlar, Nasıl Büyür?

Her aile şirketinin hikâyesi farklıdır; ancak kırılma noktaları şaşırtıcı biçimde ortaktır. Bu beş kırılma noktasının her biri, kendi içinde hem bir tehdit hem de — doğru yönetildiğinde — derin bir dönüşüm fırsatı barındırır.

BEŞ KRİTİK KIRILMA NOKTASI

01

Liderlik Belirsizliği

Sorun: Kurucu figür hâlâ sahnedeysen ikinci kuşak liderlik almak istiyor ya da almak zorunda bırakılıyor. Yetkinin nerede bittiği, sorumluluğun nerede başladığı yazılı değil. Her karar hem iş kararı hem aile kararı olarak algılanır.

Fırsat: Bu gerilim, şirketin ilk kez resmi bir yönetim yapısı kurmasına — yönetim kurulu, icra kurulu, görev tanımları — zemin hazırlar. Kriz, kurumsallaşmanın motoru olabilir.

02

Hisse ve Gelir Adaletsizliği

Aile şirketlerindeki en yaygın ve en yıkıcı kırılma noktalarından biri, hisse ve gelir adaletsizliğidir. Ancak bu sorun, çoğu zaman yanlış teşhis edilir. Yüzeyde "ortak huzursuzluğu" gibi görünen şey, aslında **uzun yıllar boyunca sessizce biriken bir adaletsizlik algısının** patlama noktasına ulaşmasıdır.

Bu kırılma noktasını anlamak için "hisse" ile "katkı" kavramlarını birbirinden net biçimde ayırt etmek gerekir. Hisse, mülkiyeti tanımlar. Katkı ise değer üretimini. Aile şirketlerinin büyük çoğunluğunda bu iki kavram hiçbir zaman ayrıştırılmaz — ve bu muğlaklık, zamanla kurumun en kırılgan fay hattına dönüşür.

DÖRT BOYUTLU SORUN ANATOMİSİ

Hisse ve gelir adaletsizliği tek bir sorun değildir. Dört farklı boyutta aynı anda yaşanır: **katkı adaletsizliği** (kim ne kadar çalışıyor?), **gelir adaletsizliği** (kim ne kadar alıyor?), **görünürlük adaletsizliği** (kimin katkısı fark ediliyor?) ve **söz hakkı adaletsizliği** (kimin sesi daha ağır basıyor?). Bu dört boyut, birbirini besler ve birlikte spiral bir krize dönüşür.

KATKININ BEŞ TÜRÜ — VE NEDEN YALNIZCA BİRİ GÖRÜNÜR?

A Operasyonel Katkı	Günlük iş yönetimi, müşteri ilişkileri, saha varlığı. En kolay ölçülen, bu nedenle tartışmalarda en sık kullanılan katkı türüdür. Ancak şirketin tamamını temsil etmez.
B Stratejik Katkı	Doğru kararlar, kritik yatırımlar, piyasa okuma becerisi. Genellikle "zaten ortak olduğu için" yapıyor sayılır ve görünmez kılınır. Oysa şirketi var eden çoğunlukla bu katkıdır.
C Finansal Katkı	Kriz dönemlerinde şirkete aktarılan sermaye, kefalet, teminat. Kriz geçtikten sonra "zaten ortağız" gerekçesiyle hiçbir zaman telafi edilmez. Bu birikmiş kırgınlık, yıllarca taşınır.
	Müşteri getiren, kapı açan, güven inşa eden ortağın katkısı. Ölçülmesi en zor, dolayısıyla tartışmalarda en

D	İlişki ve Ağ Katkısı	kolay göz ardı edilen türdür. Ancak çoğu şirketin büyüme motoru burasıdır.
E	Fedakârlık Katkısı	Kuruluş döneminde maaş almadan çalışmak, aile bütçesinden şirkete aktarım, kişisel tatilden vazgeçmek. Hiçbir zaman muhasebeleştirilmez. Ancak "ben daha çok feda ettim" geriliminin temel kaynağıdır.

YAZILMAMIŞ SOSYAL SÖZLEŞMENİN ÇÖKÜŞÜ

Her aile şirketinin kuruluşunda, çoğunlukla hiç dile getirilmeyen ama herkesin içselleştirdiği bir sosyal sözleşme vardır: "*Şimdi eşit pay alalım, sonra emeklerimiz görünür hâle gelir.*" Bu sözleşme, erken dönemde birlik ve motivasyon sağlar. Ancak "sonra" hiçbir zaman gelmez.

Şirket büyüdükçe, roller netleşmek yerine daha da muğlaklaşır. Kim ne yapıyor, kim ne alıyor, kimin katkısı ne kadar değerli — bu sorular hiç sorulmaz, ta ki bir kırılma noktasına gelinceye dek. O an geldiğinde ise yıllar içinde biriken kırgınlık tek seferde yüzeye çıkar ve müzakere zemini tamamen çöker.

ADİL GELİR MİMARİSİ — ÜÇ KATMANLI MODEL

Uluslararası aile şirketi danışmanlığında kabul gören çerçeve, geliri üç ayrı katmanda değerlendirmektedir:

KATMAN 1	KATMAN 2	KATMAN 3
Maaş Yapılan işe karşılık. Piyasa değerine göre belirlenir. Hisseden bağımsızdır.	Performans Primi Bireysel katkı ve hedef başarımına göre. Çabayı ödüllendirir.	Kâr Payı Hisse oranına göre. Çalışmadan da alınabilir. Mülkiyeti yansıtır.

Bu üç katmanı birbirinden ayırt etmeyen şirketlerde, aktif çalışan ortak ile pasif ortak aynı geliri alır. Bu durum, aktif ortağın motivasyonunu eritir ve

pasif ortağın beklentisini şişirir. Zamanla her iki taraf da hayal kırıklığıyla karşı karşıya kalır.

GÖRÜNMEZ GERİLİM SARMALININ ANATOMİSİ

01 → Sessizlik Aşaması

"Aile meselelerini iş yerine taşıma" normu, ilk kırgınlıkların seslendirilmesini engeller. Gerilim birikir ama görünmez kalır.

02 → Dolaylı Telafi Aşaması

Hakkını alamayan ortak, bunu başka yollarla telafi etmeye başlar: masrafa geçirmek, yetersiz çalışmak, kurumsal kaynakları kişisel kullanmak. Bunların hiçbirini açıkça söylemez.

03 → Kamplaşma Aşaması

Çalışanlar ortaklar arasındaki gerginliği hisseder ve taraf seçer. İK kararları, operasyonel tercihler kamp kimliğiyle şekillenmeye başlar. Kurum içinde "biz" ve "onlar" ortaya çıkar.

04 → Kırılma Aşaması

Birikim, küçük bir tetikleyiciyle (bir karar, bir miras paylaşımı, bir yönetici ataması) yüzeye çıkar. Artık müzakere zemini yoktur; taraflar pozisyon almıştır. Hukuki süreç kapıya dayanmıştır.

05 → Kurumsal Hasar Aşaması

Ortakların çatışması mahkemeye taşınırken şirket durma noktasına gelir. Müşteriler belirsizliği fark eder, çalışanlar ayrılmaya başlar, tedarikçiler güvensizleşir. Savaş bittiğinde kazanan taraf bile harap bir şirketi devralmış olur.

DÖNÜŞÜM FIRSATI

Bu gerilim erken fark edildiğinde, kurumun hiç yaşamadığı dürüst bir konuşmanın kapısı açılır. **Katkı görünür kılındığında, kırgınlık çözülür. Gelir mimarisi üç katmana ayrıldığında, tartışma zemini adil hâle gelir.**

Beklentiler yazıya döküldüğünde, hayal kırıklıklarının önüne geçilir.

Adaletsizlik sorunu, kurumun en sağlam temellerinden birini inşa etme fırsatına dönüşebilir.

03

Vizyon Çatışması

Sorun: Birinci kuşak "büyümemizi koruyalım, istikrar önceliğimiz" derken ikinci kuşak "dijitalleşelim, yeni pazarlara açılalım" diyor. Her iki bakış da meşrudur; ancak çerçeve yoksa bu çatışma stratejiyi kilitler, şirket yıllarca kararsızlık içinde sürüklenir.

Fırsat: Bu gerilim, şirketin ilk kez bir stratejik planlama süreci kurmasına zorlar. Farklı vizyonlar, bir yol haritasında buluşturulduğunda zenginliğe dönüşür.

04

Aile İçi Hiyerarşinin Kuruma Yansıması

Sorun: Büyük kardeş şirkette de büyük kardeş gibi davranır. Küçük ortak, sofradaki rolünü toplantı odasına taşır. Profesyonel çalışanlar bu hiyerarşiyi okuyamaz; kime, ne zaman, nasıl bilgi vereceklerini bilemezler. Belirsizlik verimliliği eritir.

Fırsat: Profesyonel yönetici istihdamı ve net raporlama hatları, aile içi hiyerarşiyi kurumsal hiyerarşiden ayırmanın ilk adımıdır. Bu adım atıldığında, çalışanlar nefes alır.

05

Duygusal Miras ve Tarihin Yüğü

Sorun: "Babam bu şirketi sıfırdan kurdu" cümlesi, hem ilham kaynağı hem de köklü bir değişim engeline dönüşebilir. Geçmişin yükü altında, mevcut ihtiyaçlara yönelik kararlar alınamaz. Her inovasyon girişimi, bir sadakatsizlik gibi hissettirilebilir.

Fırsat: Kurucunun mirası, doğru çerçevelendiğinde değerlerin koruyucusu olabilir — yöntemlerin değil.

"Babamın değerleriyle, geleceğin araçlarıyla" yaklaşımı, köprü kurar.

BÖLÜM III

BÖLÜM III

Yayılım Haritası: Aile Krizi Departmanlara Nasıl Sızar?

Aile şirketlerindeki yönetim krizlerinin en az anlaşılan boyutu, yayılım dinamiğidir. Ortak gerilimi yalnızca yönetim kurulunda kalmaz; dalga dalga tüm organizasyona yayılır. Bu yayılım çoğu zaman görünmezdir — ancak etkileri son derece somuttur.

DEPARTMAN BAZLI YAYILIM HARİTASI — ORTAK KRİZİ → KURUMSAL ETKİ

 İnsan Kaynakları	Semptom: Performans değerlendirmeleri durur ya da keyfileşir. "Aile üyesinin adamı" algısı oluşur. Liyakat sistemi çöker; yetenekli çalışanlar alternatif arar. İşe alım kriterleri muğlaklaşır. Görünmez hasar: En iyi çalışanlar sessizce ayrılır — "istifa dalgası" değil, "yetenek erozyonu" yaşanır.
 Finans ve Muhasebe	Semptom: Bütçe onay süreçleri hangi ortağın söz sahibi olduğuna göre değişir. Harcamalar şeffaflıktan uzaklaşır. Kâr dağıtımı gündem dışı kalır ya da aile toplantısında kararlaştırılır. Finansal planlama ufku daralır. Görünmez hasar: Kurumsal finansal hafıza oluşmaz; her kriz anında şirket sıfırdan karar almak zorunda kalır.
 Operasyon ve Üretim	Semptom: İki ortaktan gelen çelişkili talimatlar, orta kademe yöneticileri kilitler. Süreçler kişilere bağlı hâle gelir; sistematik

	iyileştirme durur. Tedarikçi ilişkileri ortakların kişisel tercihleriyle yönetilir. Görünmez hasar: Operasyonel verimlilik yıllık bazda erir; bu erozyon krizle değil, "her zamanki gibi çalışmayla" gerçekleşir.
 Satış ve Pazarlama	Semptom: Müşteri portföyü ortaklar arasında gayri resmi biçimde bölünür. Fiyatlandırma politikası tutarsızlaşır. Marka kimliği, ortak çatışmalarının yansıması olarak parçalanır. Pazar fırsatları ortak mutabakatı beklenir. Görünmez hasar: Müşteriler istikrarsızlığı hisseder; uzun vadeli ilişkiler yerine kısa vadeli işlemler hâkim olur.
 Yetenek ve Gelişim	Semptom: Gelişim yatırımları, ortak çatışmalarının finansal baskısında ilk kesilen kalemdir. Çalışanlar kariyer yollarını okuyamaz. Kurumsal eğitim program olmaktan çıkar, sempati jesti olur. Görünmez hasar: Kurum, kendi içinde yetenek yetiştirme kapasitesini kaybeder; her pozisyon için dışarıya bağımlı hâle gelir — bu bağımlılık maliyeti katlar.

KRİTİK GÖZLEM

Yayılım haritasının en önemli bulgusu şudur: **her departmanda görülen semptom farklıdır, ancak köken aynıdır.** İK bunu yetenek kaybı olarak okurken, finans bütçe tutarsızlığı olarak, operasyon süreç durgunluğu olarak görür. Herkes farklı bir yangını söndürmeye çalışır; kimse yangının kaynağına — yönetim yapısına — bakmaz.

Dönüşüm Stratejileri: Aile Gücünü Kurumsal Güce Çevirmek

Aile şirketlerinin kurumsal ömrünü uzatan şirketler incelendiğinde, ortak bir paydanın öne çıktığı görülür: bu şirketler, aileyi şirketin dışına çıkarmak yerine — aileyi şirketin içinde doğru bir yapıya oturtmayı başarmışlardır. Yönetim reformu, aile değerlerini yok etmez; aksine o değerleri sürdürülebilir kılar.

01

Aile Anayasası

Aile üyelerinin şirketteki rolünü, haklarını, sorumluluklarını ve sınırlarını yazılı olarak belirleyen temel belge. **Yazılı olmayan kural, uygulanmayan kuraldır.** Aile anayasası, tartışmaları kişisel olmaktan çıkarır; kurala bağlar.

02

Aile Konseyi ve Yönetim Kurulu Ayrımı

Aile Konseyi aile meselelerini yönetir; Yönetim Kurulu iş meselelerini. **Bu iki yapının iç içe geçtiği her an, şirket hem aile kararlarını hem iş kararlarını yanlış alır.** Ayrım sağlandığında, her iki yapı da güçlenir.

03

Bağımsız Yönetici İstihdamı

Şirkete dışarıdan katılan bağımsız profesyonel yönetici, **ortak çatışmalarından bağımsız bir referans noktası** oluşturur. Aile üyeleri "kardeşimin fikri" yerine "profesyonelin analizi" üzerinden tartışır. Bu fark, kararların kalitesini köklü biçimde değiştirir.

04

Katkı Bazlı Performans Sistemi

Her aile üyesi ve ortak için görev tanımı, hedefler ve performans kriterleri belirlenmeli. **Hisse oranı sabit olabilir; ancak ücret ve operasyonel yetki, katkıya göre değişmeli.** Bu ayırım, adaleti görünür kılar ve kırgınlıkları azaltır.

05

Kurumsal Hafıza ve Süreç Dokümantasyonu

Kararlar ve gerekçeleri yazıya dökülmeli. Süreçler kişilere değil, sisteme bağlanmalı. **Bilgi bir kişinin kafasında değil, kurumun belleğinde yaşamalıdır.** Bu, hem kuşak geçişini hem de aile değişimlerini yönetilebilir kılar.

06

Stratejik Planlama Ritmi

Yıllık stratejik planlama döngüsü, aile üyelerinin vizyon farklılıklarını kişisel gerilim yerine **kurumsal tartışma zeminine** taşır. Farklı fikirler çatışma değil, seçenek hâline gelir. Plan, ortak paydayı oluşturur.

07

Kuşak Geçiş Planlaması

Geçiş, kriz anında değil **en az beş yıl öncesinden** planlanmalıdır. Yetki devri, bilgi transferi ve liderlik gelişimi bir program çerçevesinde yürütülmeli. Ani geçişler, kurumsal travmaya dönüşür.

08

Bağımsız Arabulucu / Danışmanlık

Ortak çatışmaları derinleşmeden önce, **bağımsız kurumsal danışmanlık desteği** alınması kritik bir koruyucu faktördür. Dışarıdan gelen nesnel göz, aile dinamiğinin körelttiği algı açıklarını görünür kılar.

Aile şirketini ayakta tutan şey aile bağı değil, aile değerleriyle örülmüş kurumsal yapıdır. Bağ, bağlar. Yapı, özgürleştirir.

Tepkisel mi, Stratejik mi? Aile Şirketlerinin İki Farklı Geleceği

Aile şirketlerindeki yönetim krizlerinin seyrini belirleyen tek şey, krizin büyüklüğü değildir. Krizin karşısında alınan tutum belirleyicidir. Aynı gerilimle yüzleşen iki şirket, on yıl sonra tamamen farklı yerlerde olabilir.

KRİZ ALANI	TEPKİSEL YÖNETİM	STRATEJİK YÖNETİM	10 YIL SONRA
Ortak Anlaşmazlığı	Sessizlik, bastırma, mahkeme	Arabuluculuk, aile anayasası, yapısal çözüm	Güçlü Ortaklık
Kuşak Geçişi	Ani devir, yas süreci, yetki boşluğu	Planlı mentörlük, kademeli devir, liderlik gelişimi	Kurumsal Süreklilik
Vizyon Çatışması	Güçlü olanın vizyonu kazanır, diğeri sustukça içten içe yıkım başlar	Stratejik planlama süreciyle sentez oluşturulur	Çevik Strateji
Yetenek Erozyonu	Liyakati görmezden gelme, "aile adamı" atamaları	Performans sistemi, bağımsız terfi kriterleri	Güçlü Kurum Kültürü

KRİZ ALANI	TEPKİSEL YÖNETİM	STRATEJİK YÖNETİM	10 YIL SONRA
Finansal Şeffaflık	Gayri resmi kâr aktarımı, kayıt dışı uygulamalar	Bağımsız denetim, şeffaf kâr paylaşım modeli	Kurumsal Kredi Değeri
Miras ve Hisse Planlaması	Ölüm anına bırakılan düzensiz devir, hukuki ihtilaf	Hayatta iken hazırlanan hisse devir planı ve vasiyeti	Aile Barışı

ÖZET

ÖZET – UYGULAMALI ÇERÇEVE

Her Aile Şirketinin Kendine Sorması Gereken 7 Kritik Soru

Bu sorular rahatsız edicidir. Rahatsız edici olmak zorundadır — çünkü gerçek dönüşüm, konfor alanının dışında başlar.

01 Şirketimizde "aile kararı" ile "iş kararı" arasındaki sınır yazılı mı?

Yazılı değilse, her karar hem kişisel hem kurumsal bir gerilim alanına dönüşür. Bu sınırı çizmek, dürüstlüğü kurumsallaştırmaktır.

02 Ortak katkıları şeffaf biçimde ölçülüyor mu?

Eşit hisse, eşit katkı anlamına gelmez. Katkı görünür kılınmadığında kırgınlık birikir — ve birikmiş kırgınlık, en büyük şirket krizlerinin gerçek kaynağıdır.

03 Kurucu yokken şirket kendi kendini yönetebilir mi?

Cevap "hayır"sa, kurum değil kişi var demektir. Kişi ise ölümlüdür. Kurumun değil, kurucunun emekliliğini planlıyorsunuzdur.

04 **Çalışanlarımız hangi ortağın "tarafında" olduklarına göre mi davranıyor?**

Bu soru, yayılım krizinin en belirgin sinyalidir. Çalışanlar taraf seçmeye başladığında, kurumsal kimlik çökmüştür.

05 **Gelecek kuşak, şirkete çekim mi yoksa zorunluluk mu hissediyor?**

Zorunluluk hissiyle yönetilen şirkette sürdürülebilir liderlik olmaz. Gelecek kuşağın seçme özgürlüğü, en güçlü bağlılık kaynağıdır.

06 **Son üç yılda şirketten ayrılan yeteneklerin gerçek nedeni neydi?**

Çıkış görüşmeleri yapıldı mı? Cevaplar analiz edildi mi? Gerçek cevaplar çoğunlukla "daha iyi fırsat" değil, "burada büyüyemiyorum" olur.

07 **Şirketi bir yabancı satın alsaydı, ilk altı ayda neyi değiştirdi?**

Bu sorunun cevabı, kurumsallaşma yol haritanızdır. Dışarıdan bakış, içeriden görülemeyen yapısal sorunları anında netleştirir.

SON SÖZ

Aile şirketleri, Türkiye ekonomisinin omurgasıdır. Bu omurganın güçlü kalması için aile bağına korumak yeterli değildir – o bağı taşıyacak kurumsal yapıyı inşa etmek gerekir. Yapı, aileyi zayıflatmaz; aksine aileyi korur. Çünkü sağlam yapı olmadan, en güçlü aile bağı bile zamanın ve krizin ağırlığı altında çözülür.

BÖLÜM VI

Dışarıdan Bakan Göz: Bağımsız Danışmanın ve İK Profesyonelinin Dönüşümdeki Rolü

Bu analizin önceki bölümleri bir gerçeği defalarca ortaya koydu: aile şirketlerindeki krizlerin büyük çoğunluğu, içeriden görülemiyor. Görülse bile — çoğu zaman görülür — dile getirilemiyor. Dile getirilse bile, harekete geçilemiyor. Bunun nedeni bilgisizlik değildir; ilişkinin ağırlığıdır.

Bir kardeşe "senin yönetim anlayışın şirketi zayıflatıyor" diyememek, bir babaya "bu karar stratejik olarak yanlış" diyememek, bir eşe "şirketteki rolün tanımsız ve bu belirsizlik kurumu kilitliyor" diyememek — bunlar zayıflık değil, insanlıktır. Ancak bu insanlık, kurumun bedelini ödemesine neden olur. İşte tam bu noktada dışarıdan bakan göz kritik hâle gelir.

İçeride herkes durumu görür ama kimse söyleyemez. Dışarıdan gelen, söyleyebilir — çünkü kaybedecek bir ilişkisi yoktur, kazandıracak bir perspektifi vardır.

KURUMSAL DANIŞMANLIK VE AİLE ŞİRKETLERİ ÜZERİNE

Bağımsız danışmanın ve İK profesyonelinin değeri, "çözümü bilmek"ten değil, doğru soruları sorabilmek ve söylenemeyen gerçekleri güvenli bir zeminde

görünür kılmaktan gelir. Bu işin adı arabuluculuk değildir; kurumsal ayna tutmaktır.

NE ZAMAN DEVREYE ALINMALI? — BEŞ KRİTİK SİNYAL

BU SİNYALLERDEN BİRİ VARSA, BAĞIMSIZ DESTEK ARTIK ERTELENEBİLİR DEĞİLDİR

! **Ortak toplantıları artık üretken değil, pozisyonel**

Toplantılarda kararlar alınmıyor; taraflar birbirini ikna etmeye değil, birbirini haklı çıkarmaya çalışıyor. Gündem değişmiyor, sarmal derinleşiyor.

! **Yetenekli çalışanlar sormadan ayrılıyor**

Çıkış görüşmelerinde "daha iyi fırsat" deniyor ama gerçek neden ortak gerginliğini fark etmek ve bu belirsizlikte büyüme görmemektir. En yetkin çalışanlar en önce gider — çünkü alternatifleri vardır.

! **Kuşak geçişi artık "olacak" değil "olması gerekiyor"**

Kurucu figür sağlık, yaş veya motivasyon nedeniyle fiilen geri çekilmiş; ancak resmi devir gerçekleşmemiş. Bu belirsizlik her geçen ay daha pahalıya mal olur.

! **Finansal kararlar şeffaflıktan uzaklaşıyor**

Bütçe toplantıları yapılmıyor ya da yapılıyor ama ortakların tamamı katılmıyor. Kâr dağıtımı "bu sefer sonraya bırakalım" ile erteleniyor. Finansal bilgi asimetrik dağılıyor.

! **Yeni nesil "şirketi istiyor ama koşulları kabul etmiyor"**

İkinci kuşak şirkete katılmak istiyor; ancak mevcut yapı onlara gerçek bir liderlik alanı bırakmıyor. Bu çatışma çözülmezse ya en iyi nesil başka yerde hayatını kurar, ya da şirket içinde sessiz bir yönetim savaşı başlar.

BAĞIMSIZ DANIŞMAN NE YAPAR, NE YAPMAZ?

● YAPAR

- Söylenemeyen gerçekleri güvenli zeminde görünür kılar
- Aile anayasası ve ortak mutabakat süreçlerini kolaylaştırır
- Kurumsallaşma yol haritasını şirketin dinamiğine göre özelleştirir
- İK sistemlerini (performans, kariyer, ücret) liyakat temelinde kurar
- Kuşak geçiş planlamasını yapılandırır ve yönetir
- Tüm tarafların güvendiği nesnel referans noktası olur

● YAPMAZ

- × Taraf tutmaz — hiçbir ortağın avukatı değildir
- × Yönetim kararlarını almaz — kolaylaştırır
- × Hukuki arabuluculuk yapmaz — kurumsal yapılandırma yapar
- × Aile ilişkilerini tamir etmez — kurumsal ilişkileri netleştirir
- × Hazır kalıp çözümler sunmaz — her aile şirketine özgü çerçeve kurar
- × Krizi beklemez — önleyici müdahale en değerli andır

AİLE ŞİRKETLERİNDE İK'NIN ÖZGÜN KONUMU

Aile şirketlerinde İK profesyoneli, standart şirketlere kıyasla çok daha karmaşık bir pozisyonda durur. **Çalışanların haklarını korumak ile ortak çatışmalarının kuruma yansımalarını engellemek arasında sürekli bir denge kurmak zorundadır.** Bu denge, ancak İK'nın yönetim kuruluna doğrudan raporlayan, bağımsız ve net yetki sınırları olan bir yapıda mümkündür. İK'yı bir ortağın "kolu" hâline getiren yapılarda, hem çalışanlar hem kurum hem de o ortak kaybeder.

İK profesyonelinin aile şirketindeki en kritik katkısı, **kurumsal hafızayı inşa etmektir.** Görev tanımları, performans kriterleri, kariyer yolları, ücret bantları — bunların hiçbirisi "zaten biliyoruz" ile yönetilemez. Yazılı ve sistematik hâle getirilmediğinde, her ortak değişiminde, her kuşak geçişinde, her kriz anında sıfırdan başlanmak zorunda kalınır.

Öte yandan İK, ortak çatışmalarının çalışanlara yansıma kanalını da doğrudan yönetir. **Hangi bilginin nasıl iletildiği, hangi kararın nasıl açıklandığı, belirsizlik dönemlerinde çalışana nasıl davranıldığı** — bunlar şirketin bu dönemden nasıl çıkacağını belirleyen faktörlerin başında gelir.

DÖNÜŞÜMÜN DOĞRU ZAMANI

Aile şirketleri kurumsal danışmanlığa genellikle kriz patladıktan sonra başvurur. Oysa **en verimli müdahale, kriz öncesinde yapılan önleyici çalışmadır**. Henüz ortaklar arasında güven varken kurulan yapı, güven sarsıldıktan sonra kurulan yapıdan on kat daha az maliyetlidir. Bir aile şirketi için bağımsız danışmanlık desteği almak, zayıflığın değil — öngörünün göstergesidir.

NEREDEN BAŞLAMALI? — PRATİK YOL HARİTASI

DÖRT ADIMLI BAŞLANGIÇ ÇERÇEVESİ

① Teşhis	Bağımsız bir danışmanla yapılacak kurumsal sağlık taraması . Mevcut yapının, ilişki örüntülerinin ve risk alanlarının nesnel gözle haritalanması. Taraflar olmadan, ama tarafların girdileriyle.
② Mutabakat	Ortakların ve kilit aile üyelerinin bir araya geldiği, kolaylaştırılmış bir vizyon ve beklenti oturumu . Amacı karar almak değil, birbirini dinlemek. Çoğu aile şirketinde ilk kez gerçekten yapılan toplantıdır.
③ Yapılandırma	Aile anayasasının, yönetim yapısının, İK sistemlerinin ve kâr paylaşım modelinin adım adım kurulması. Her adım onaylanır ,

	belgelenir ve uygulamaya alınır. Bu aşama altı ay ile iki yıl arasında sürer.
4 Sürdürme	Yıllık gözden geçirme, değişen koşullara uyum ve kurumsal hafızanın güncellenmesi. Yapı canlı bir belgedir; bir kez kurulup rafa kaldırılan değil, büyüyen şirketle birlikte evrilen bir çerçeve.

BÖLÜM VII

BÖLÜM VII

Emanet mi, Kıskaç mı? Profesyonel Yönetici ile Aile Ortakları Arasındaki İnce Çizgi

Bir aile şirketi büyüdükçe kaçınılmaz bir geçiş noktasına gelir: artık aile üyeleri her departmanı, her süreci, her ilişkiyi yönetemez. Şirketin ölçeği, uzmanlık gerektiren pozisyonları zorunlu kılar. Ve o noktada şirket, dışarıdan bir profesyonel yönetici getirir.

Kâğıt üzerinde bu doğru karardır. Pratikte ise çoğu aile şirketinde bu an, yeni bir krizin başlangıcı olur. Çünkü profesyonel yönetici **işe alınır ama hiçbir zaman gerçekten bırakılmaz.**

TEMEL PARADOKS

Aile şirketi, büyüebilmek için profesyonel yöneticiye ihtiyaç duyar. Ama onu tam anlamıyla yetkilendirmek, kontrolü bırakmak anlamına gelir. Kontrolü bırakmak ise aile için sadece iş değil, kimlik meselesidir. **Bu paradoks**

çözülmeden, en iyi yönetici bile kısa sürede ya sisteme uyum sağlar ya da ayrılır. Her iki sonuç da şirketi zayıflatır.

Bu gerilimi anlamak için tek bir perspektif yeterli değildir. Aynı dinamiği üç farklı gözle — yöneticinin, aile ortağının ve çalışanların gözüyle — ayrı ayrı okumak gerekir.

ÜÇ TARAFIN PERSPEKTİFİNDEN GERİLİMİN ANATOMİSİ

AYNI SAHNE, ÜÇ FARKLI DENEYİM

YÖNETİCİ

Profesyonel Yönetici — Genel Müdür / C-Suite

NE YAŞIYOR?

- ▶ Yetki verilmiş gibi görünür; her kritik karar aile üyesinden geçer
- ▶ Çalışanlara karşı sorumludur; ama hesabı ortağa verir
- ▶ Stratejik plan yapar; ortak dilediği zaman değiştirir
- ▶ Toplantıda alınan kararlar koridorda bozulur
- ▶ "Buraya güvenildiği için getirildi" ile "her adımı denetleniyor" arasında sıkışır

SONUÇ NE OLUR?

Ya sisteme uyum sağlar ve değerlerinden taviz verir — **"buranın böyle çalıştığını" kabullenir, verimlilik düşer.** Ya da ayrılır. Her iki senaryo da şirketi zayıflatır. Türkiye'de üst düzey yönetici ortalama görev süresi aile şirketlerinde profesyonel şirketlere kıyasla belirgin biçimde kısadır.

ORTAK

Aile Ortağı / Yönetim Kurulu Aile Üyesi

SONUÇ NE OLUR?

İyi niyetli müdahaleler, **yöneticinin çalışanlar nezdindeki otoritesini sistematik biçimde aşındırır.** Çalışanlar "gerçek patronun kim

- Yöneticiye güveniyor; ama "yanlış giderse" sorumlu kendisi olacak
- Müdahalelerin ne kadar sık olduğunun farkında değil — her biri "küçük bir düzeltme"
- Yöneticinin otoritesini aşındırdığını göremez; çünkü niyeti iyidir
- "Ben buradayım" sinyali vermek, güvensizliği değil — sevgiyi ifade ediyor sanır

olduğunu" anlar ve ona göre davranmaya başlar. Yönetici giderek figüran hâle gelir.

ÇALIŞAN

Çalışanlar ve Orta Kademe Yöneticiler

NE YAŞIYOR?

- Kime uyacaklarını bilmiyorlar: yöneticiye mi, ortağa mı?
- Aynı konuda iki farklı talimat alıyorlar ve hangisinin geçerli olduğunu soramıyorlar
- Kariyer yolları belirsiz: liyakat mı, aile yakınlığı mı belirleyici?
- En akıllı strateji: beklemek, taraf seçmek, görünmez olmak

SONUÇ NE OLUR?

Kurumsal bağlılık düşer. **İnisiyatif almak riskli hâle gelir — çünkü "yanlış kişiyi" dinlemiş olabilirsin.** Verimlilik değil, hayatta kalma refleksi öne çıkar. Kurum içinde sessiz bir felç yaşanır.

TÜRKİYE'YE ÖZGÜ DİNAMİKLER

Bu gerilim, tüm dünyada aile şirketlerinde yaşanır. Ancak Türkiye'de kendine özgü kültürel ve yapısal faktörler, sorunu daha da derinleştirir.

Güven Kültürü ve "Bizden Biri" Normu

Türk iş kültüründe güven, kuruma değil kişiye verilir. "Dışarıdan biri" başlangıçta potansiyel tehdit olarak algılanır. Yönetici ne kadar başarılı olursa olsun, aile dışı olmak bir cam tavan oluşturur.

Hiyerarşi ve Yaş Faktörü

Genç ama yetenekli bir yönetici, yaşça büyük ortak karşısında fikirlerini savunmakta kültürel baskıyla yüzleşir. "Büyüklerle saygı" normu, kurumsal tartışmayı bastırır.

Yazılı Yetki Eksikliği

Türkiye'deki aile şirketlerinin büyük çoğunluğunda, yöneticinin yetki sınırları yazılı değildir. "Zaten biliyoruz" ile yürütülen bu yapı, her anlaşmazlıkta yeniden müzakere edilmek zorunda kalınan bir belirsizlik alanı üretir.

Yönetim Kurulu'nun Sembolik Rolü

Türk aile şirketlerinde yönetim kurulu çoğunlukla yasal zorunluluk olarak kurulur. Gerçek kararlar başka yerlerde alınır. Bu durum, hem yöneticinin hem kurulun otoritesini eş zamanlı olarak işlevsiz kılar.

DÜNYA ÖRNEKLERİ — AYNI KRİZ, FARKLI ÖLÇEKLER

GLOBAL VAKALAR — PROFESYONEL YÖNETİCİ İLE AİLE KONTROLÜ GERİLİMİ

Ford ABD

Ford ailesi, 1990'larda şirketi büyütmek için profesyonel CEO'lar getirdi. Ancak aile yönetim kurulunun ağır müdahaleleri, 2001 yılında Jacques Nasser'in istifasına yol açtı. Ardından William Clay Ford Jr. CEO koltuğuna oturdu — aile kontrolü geri döndü. **Ders: Yetki yarım bırakıldığında, en iyi yönetici bile başarısız görünür.**

Samsung Güney Kore

Lee ailesi, resmi yönetim yapısının üzerinde gayri resmi bir kontrol katmanı inşa etti. Profesyonel yöneticiler üst düzey pozisyonlarda yer alsın da stratejik kararlar aile onayından geçer. Bu yapı etkinliğini sürdürürken, şeffaflık eksikliği nedeniyle ciddi hukuki krizlere yol açtı. **Ders: Gayri resmi kontrol, kurumu hem güçlü hem kırılgan kılar.**

Walmart ABD

Walton ailesi, şirketin en büyük hissedarı olmayı sürdürürken yönetimi tamamen profesyonellere devretti. Aile, yönetim kurulu kanalıyla etki kullanır — operasyonlara müdahil olmaz. **Ders: Kontrol ve yönetimi ayırmak, hem aileyi hem şirketi korur. Bugün dünyanın en büyük perakende şirketi olmalarının temelinde bu ayırım yatar.**

Türkiye'nin en başarılı aile şirketi kurumsallaşma örneği olarak gösterilen Koç Holding, erken dönemde profesyonel yönetim yapısına geçti. Koç ailesi, yönetim kurulu aracılığıyla stratejik yönlendirmeyi sürdürürken günlük yönetimi profesyonellere bıraktı. **Ders: Kurumsallaşma aile değerlerini zayıflatmaz – onları nesiller boyu taşıyabilecek bir yapıya kavuşturur.**

ALTIN STANDART – KONTROL İLE YÖNETİMİ AYIRMAK

Dünya genelindeki başarılı aile şirketlerinin ortak paydası şudur: **aile, stratejik yönü belirler ve sahipliği korur; profesyonel yönetici ise bu çerçeve içinde tam yetkiyle operasyonu yürütür.** Bu iki rolün karışması, ikisini de işlevsiz kılar. Ayrılması ise ikisini de güçlendirir.

YÖNETİM KURULU'NUN DOĞRU İŞLEYİŞİ – BEŞ TEMEL İLKE

SEMBOLİKİTEN İŞLEVSEL YÖNETİM KURULUNA GEÇİŞ

1

Net yetki sınırları yazılı olmalı

Hangi kararları yönetici tek başına alabilir? Hangileri kurula gelir? Hangileri aile konseyine taşınır? Bu sınırlar yazıya dökülmediğinde, her karar tartışma zeminine dönüşür.

2

En az bir bağımsız üye zorunlu

Tamamen aile üyelerinden oluşan yönetim kurulu, aile dinamiklerinin bir uzantısıdır. Bağımsız üye, hem meşruiyet hem nesnel referans noktası sağlar. Bu üyenin gerçekten bağımsız olması – aile dostu değil – kritiktir.

3

Yönetim Kurulu toplantısı, karar toplantısıdır – bilgi toplantısı değil

Pek çok aile şirketinde kurula sunulan bilgi "gösterilik" niteliğindedir; asıl kararlar zaten verilmiştir. Bunun tersine çevrilmesi – kurulun gerçek karar organı olması – yönetimin etkinliğini köklü biçimde artırır.

4

CEO değerlendirmesi, aile değil kriter yapmalı

Profesyonel yöneticinin performansı, önceden belirlenmiş kurumsal kriterlerle değerlendirilmeli. "Ortak memnuniyeti" tek başına bir performans kriteri değildir. Kriter yoksa değerlendirme kişiselleşir ve bağlılık çözülür.

5

Koridor kararları, kural dışı sayılmalı

Toplantı dışında yöneticiye verilen talimatlar — telefon, mesaj, gayri resmi sohbet — yönetim otoritesini sistematik olarak aşındırır. Bu, bir kural olarak benimsenmeli: **kurumsal kararlar, kurumsal zeminde alınır.**

KISKAÇ YAPI İLE EMANET YAPI KARŞILAŞTIRMASI

BOYUT	KISKAÇ YAPI	EMANET YAPI	KURUMSAL ETKİ
Yetki sınırı	Yazılı değil, duruma göre şekilleniyor	Net, yazılı ve tüm taraflarca kabul edilmiş	Öngörülebilirlik
Karar süreci	Toplantıda alınan kararlar koridorda bozuluyor	Kararlar kurumsal zeminde alınıyor ve uygulanıyor	Güvenilirlik
Yönetici ömrü	Kısa — ya uyum sağlar ya ayrılır	Uzun — büyüme ve katkı birlikte gelişir	Kurumsal Hafıza
Çalışan davranışı	Taraf seçmek, beklemek, görünmez olmak	İnisiyatif almak, büyümek, bağlılık geliştirmek	Performans Kültürü
Yönetim kurulu	Sembolik, kararlar zaten verilmiş	İşlevsel, gerçek karar organı	Kurumsal Meşruiyet
Şirket değeri		Kurumsal hafızaya işlenmiş, sürdürülebilir	Kalıcı Değer

BOYUT	KISKAÇ YAPI	EMANET YAPI	KURUMSAL ETKİ
	Kurucuyla özdeşleşmiş, devredilemez		

TEMEL ÇIKARIM

Profesyonel yöneticiye yetki devretmek, şirketi kaybetmek değildir. **Aksine şirketi, kurucunun yokluğunda da ayakta tutabilecek bir yapıya kavuşturmadır.** Gerçek kontrol, her karara müdahil olmaktan değil – doğru yapıyı kurmuş olmaktan gelir. Bunu anlayan aile şirketleri, kuşaklar boyu varlığını sürdürür. Anlayamayanlar ise çoğunlukla kurucuyla birlikte solar.

BÖLÜM VIII

BÖLÜM VIII

Sıfırdan Doğru Kurmak: Ortaklık Mimarisi, Hisse Yapısı ve Yönetim Kurulu Tasarımı

Aile şirketlerindeki krizlerin büyük çoğunluğu, kuruluş anında yapılmayan doğru tercihlerin bedelidir. Yıllar sonra patlak veren ortak anlaşmazlıklar, hisse adaletsizliği iddiaları ve yönetim kilitlenmeleri – bunların tohumları çoğunlukla en başta, şirket kurulurken atılır. Bu bölüm, o tohumu doğru atmak için bir çerçeve sunuyor.

TEMEL İLKE

Yeni kurulan bir aile şirketinde en tehlikeli cümle şudur: "**Aramızda anlaştık, sorun olmaz.**" Sorun olmayacağı dönemde yazılı yapıya ihtiyaç yoktur; sorun çıktığında ise artık çok geçtir. Doğru mimari, güven varken kurulur — güven sarsıldığında değil.

I. HİSSE ORANI — NEYE GÖRE BELİRLENMELİ?

Türkiye'deki aile şirketlerinin büyük çoğunluğunda hisse oranı şu mantıkla belirlenir: "**Eşit bölelim, rahat olalım.**" Bu yaklaşım duygusal olarak anlaşılır, stratejik olarak tehlikelidir. Eşit hisse kısa vadede huzur sağlar; katkılar zamanla ayrışınca "adalet" sorusu kaçınılmaz hâle gelir.

Hisse oranını belirleyen katkı boyutlarının tam analizi için [Bölüm II — Hisse ve Gelir Adaletsizliği](#) bölümüne bakınız. Aşağıda kuruluş anına özgü üç hisse modeli ve bunların doğru kullanım koşulları ele alınmaktadır.

HİSSE ORANINI BELİRLEYEN DÖRT KATKI BOYUTU		
Sermaye Katkısı	Kim ne kadar para koydu? En kolay ölçülen boyuttur. Ancak tek kriter olarak kullanıldığında, şirketi asıl büyüten diğer katkıları görünmez kılar.	En kolay ölçülen
Fikir ve İş Modeli	Şirketi kim kurguladı? Kim piyasayı analiz etti, riski gördü, iş modelini tasarladı? Bu katkı çoğunlukla küçümsenir. Oysa doğru model, şirketin var olup olmayacağını belirler.	En göz ardı çok edilen
Operasyonel Taahhüt	Kim tam zamanlı çalışacak, kim yarı zamanlı, kim yalnızca sermaye ortağı olarak kalacak? Bu ayrım	En kritik ayrım

	baştan yapılmazsa "o çalışmıyor, ben çalışıyorum" gerilimi kaçınılmazdır.	
Ağ ve İlişki Katkısı	Kim müşteri getiriyor, kim kapı açıyor, kim güven inşa ediyor? Türkiye gibi ilişki ekonomilerinde bu katkı, sermayeden daha belirleyici olabilir. Ölçülmesi en zor, göz ardı edilmesi en tehlikeli boyuttur.	En zorölçülen

ÜÇ HİSSE MODELİ — HANGİSİ NE ZAMAN?

Model A

Eşit Hisse – En Yaygın, En Riskli

Kısa vadede huzurlu, orta vadede çatışmalı. Katkılar zamanla ayrışınca "adalet" sorusu kaçınılmaz. **Yalnızca katkılar gerçekten eşit olduğunda tercih edilmeli.**

Model B

Katkı Bazlı Başlangıç – Daha Adil

Sermaye, fikir, operasyonel taahhüt ve ağ katkısı ayrı ayrı ağırlıklandırılır. Formül şeffaf olduğu için tartışma zemini sağlamdır. **Başlangıç müzakeresi zor, orta vade çok daha sürdürülebilir.**

Model C

Çekirdek + Kazanılan Hisse – En Sağlam

Başlangıçta herkes küçük çekirdek hisse alır. Geri kalan hisse belirli süre ve performans hedefleri karşılandıkça kazanılır (vesting). **Türkiye'de henüz yaygın değil ama en koruyucu yapıdır.**

Özel

Baba-Çocuk Özel Durumu

En duygusal ve en çok hata yapılan yapı. Baba sermaye verip kontrolü bırakmaz; çocuk çalışıp karar alamaz. **Çözüm:** Roller net tanımlanır — baba sermaye ortağı, çocuk operasyonel lider ya da tam tersi.

II. DIŞARIDAN ORTAK — NE ZAMAN, NASIL?

Dışarıdan ortak iki farklı motivasyonla gelir: ya sermaye koyar, ya uzmanlık ve ağ getirir. Bu iki tip ortak tamamen farklı yapılar gerektirir ve aynı sözleşme modeliyle yönetilemez.

Sermaye Ortağı

Operasyona karışmaz, kâr payı alır, belirli veto haklarına sahiptir. Yönetim kurulunda temsil hakkı olabilir ama icra yetkisi yoktur.

Kritik Risk

Çıkış koşulları baştan belirlenmezse, şirket büyüyünce "ben çıkmak istiyorum" krizi kaçınılmazdır.

Stratejik Ortak

Sektör bilgisi, müşteri portföyü veya teknoloji getiriyor. Katkısı zamana yayılır ve ölçülmesi güçtür.

Kritik Risk

"Bana şu müşteriyi getiriyordu, getirmedi" — taahhütler yazılı değilse bu çatışma kaçınılmazdır.

HER İKİ TİPTE ZORUNLU MADDELER

Çıkış maddesi (önalım hakkı, drag-along, tag-along), birinin hissesini satmak istediğinde diğer ortakların öncelik hakkı ve **ölüm / iş göremezlik durumunda hisse devri prosedürü** — bunlar kuruluş sözleşmesine baştan girilmezse, şirketin en hassas anında hukuki kriz kaçınılmaz olur.

III. YÖNETİM KURULU — KURULUŞTAN İTİBAREN DOĞRU YAPI

Yeni kurulan aile şirketlerinde yönetim kurulu genellikle "yasal zorunluluk olarak kurulur ve toplantı yapılmaz." Bu başlı başına bir risk. Doğru yapı, kuruluştan itibaren inşa edilebilir ve edilmelidir.

KURULUŞ AŞAMASI YÖNETİM KURULU — BEŞ TEMEL KURAL

1

Aile konseyi ile yönetim kurulunu baştan ayırın

Aile sofrasında alınan kararlar şirket kararı sayılmamalı. Bu sınır uygulanmadığında her aile toplantısı fiilen yönetim kuruluna dönüşür.

2

En az bir bağımsız üye baştan atanmalı

Bağımsız üyenin en değerli olduğu an, ortakların ilk kez gerçekten anlaşılamadığı andır. O ana kadar bırakmak çok geç olabilir.

3

Karar eşiği matrisi yazılı olmalı

Hangi kararlar tek ortak onayıyla, hangileri oybirliğiyle, hangileri çoğunlukla alınır? Bu matris yoksa her kritik karar potansiyel veto alanına dönüşür.

4

Baba-çocuk kurulunda rol sınırı şart

Baba kurul başkanı, çocuk genel müdür — "başkan" rolünün sınırları yazılı değilse baba her kararı veto edebilir. Çocuk genel müdür olduğunu düşünür, aslında üst düzey çalışan gibi çalışır.

5

Kardeş ortaklıklarında "yabancı gibi" davranın

"Kardeşiz, anlaşırız" varsayımı iş hayatının baskısı altında tutunmaz. Sanki yabancılarla kuruyormuş gibi davranmak — tüm yapıyı yazılı hâle getirmek — en önemli kuraldır.

IV. İŞ DAĞILIMI VE YENİ İŞ MODELİ GETİRENİN DURUMU

Yeni kurulan şirketlerde iş dağılımı çoğunlukla **"kim ne yapabilirse o yapar"** mantığıyla başlar. Şirket büyüdükçe "bu benim işim değildi" çatışması kaçınılmaz hâle gelir. Görev tanımı üç katmanda yapılmalıdır: operasyonel sorumluluk (günlük

kararlar, harcama limitleri), fonksiyonel sorumluluk (kim hangi departmandan sorumlu) ve stratejik sorumluluk (yeni pazar, yatırım, ortaklık kararları).

Bunların yanı sıra, ortaklardan birinin yeni bir iş fikri getirmesi — Türkiye'de en az konuşulan ama en çok çatışmaya yol açan alandır. **Rekabet yasağı (non-compete)** ve **yeni fırsat prosedürü** baştan yazılı hâle getirilmelidir: bir ortak yeni bir iş fırsatı gördüğünde önce şirkete sunmak zorunda mı? Şirket "hayır" derse kendi adına yürütebilir mi? Bu sorular yanıtsız kalırsa, şirketin en girişimci ortağı er ya da geç ayrılır.

TÜRKİYE'YE ÖZGÜ ÜÇ EK RİSK

"Eşit bölelim" kültürel baskısı: "Eşit hisse = adalet" algısına boyun eğmek, kuruluşun en büyük hatasına zemin hazırlar.

Sözlü anlaşma normu: "Aramızda konuştuk, tamam" iş büyüdükçe çözülür. "Ben öyle anlamadım" cümlesi her çatışmanın başlangıcıdır.

Muhasebecinin rolünün abartılması: Muhasebeci vergisel yapıyı optimize eder; ortaklık dinamiklerini ve çıkış mekanizmalarını değil. Bu boşluk kurumsal danışmanlıkla doldurulmalıdır.

KURULUŞ ÖNCESİ KONTROL LİSTESİ — 10 KRİTİK SORU

01 **Hisse oranı katkı bazlı mı, yoksa duygusal mı belirlendi?**
Sermaye, fikir, operasyonel taahhüt ve ağ katkısı ayrı ayrı değerlendirildi mi?

02 **Vesting mekanizması var mı?**

Hisse zaman içinde kazanılıyor mu — yoksa tüm hisse baştan mı veriliyor?

03 **Operasyonel taahhütler yazılı mı?**

Kim tam zamanlı, kim yarı zamanlı, kim pasif ortak? Bu ayrım sözleşmede mi?

04 **Yönetim kurulu yapısı ve karar eşikleri belirlendi mi?**

Hangi kararlar oybirliği, hangileri çoğunluk, hangileri tek imza gerektiriyor?

05 **Her ortağın görev tanımı ve yetki sınırı yazılı mı?**

Fonksiyonel çakışmalar baştan engellendi mi?

06 **Yeni iş fırsatı prosedürü tanımlandı mı?**

Bir ortak dışarıda fırsat gördüğünde ne yapacak? Şirkete önce sunmak zorunda mı?

07 **Rekabet yasağı (non-compete) sözleşmede mi?**

Ortak, şirketle rekabet eden bir girişim başlatabilir mi?

08 **Çıkış mekanizmaları tanımlandı mı?**

Önalım hakkı, drag-along, tag-along ve değerlendirme yöntemi sözleşmede mi?

09 **Ölüm / iş göremezlik senaryosu ele alındı mı?**

Bir ortağın hissesi bu durumlarda ne olacak?

10 **Bağımsız bir danışman bu yapıyı gözden geçirdi mi?**

Muhasebeci değil, kurumsal yapılanma ve ortaklık dinamikleri konusunda uzman biri.

TEMEL ÇIKARIM

Aile şirketlerindeki krizlerin çoğu önlenemez değildir – ertelenmişlerdir. Kuruluş aşamasında üç saat harcanan doğru yapılandırma çalışması, ilerleyen yıllarda mahkeme koridorlarında geçirilen üç yılın ve şirket değerinin yarısının kaybının önüne geçebilir. Doğru mimari, güven varken kurulur. Güven sarsıldıktan sonra kurulan yapı ise çoğunlukla yangını söndürmeye değil, yangından çıkmaya çalışır.

BÖLÜM IX

BÖLÜM IX

Ayrılık Anının Mimarisi: Hisse Değerleme, Çıkış Mekanizmaları ve Ortaklıktan Ayrılma

Aile şirketlerinde en az konuşulan ama en çok hukuki krize yol açan konu, ortaklıktan çıkış sürecidir. Şirket kurulurken herkes "nasıl büyüyeceğimizi" konuşur; "nasıl ayrılacağımızı" konuşmak ise sanki kötü niyet göstergesi gibi algılanır. Bu algı, tam da en büyük riski doğurur.

Türkiye'de aile şirketlerinin önemli bir bölümünde ortaklık sözleşmesi ya hiç yapılmamış ya da yalnızca sermaye oranlarını gösteren birkaç sayfalık bir belgeden ibarettir. Birinin ayrılmak istediği, vefat ettiği veya iş göremez hâle geldiği anda

şirket, belirsizliğin tam ortasında kalır. Bu belirsizlik çoğunlukla mahkemeye taşınır — ve mahkeme süreci, şirketin kendisinden daha uzun sürebilir.

GERÇEK TABLO

Türkiye'de aile şirketlerindeki ortaklık uyuşmazlıklarının büyük çoğunluğu iki sorudan kaynaklanır: "**Hissem ne kadar ediyor?**" ve "**Kim alacak?**" Bu iki sorunun yanıtı baştan yazılı olsaydı, davaların büyük çoğunluğu hiç açılmazdı.

I. HİSSE DEĞERLEMESİ — KİM, NASIL, NE ZAMAN?

Bir ortağın hissesinin değeri, tarafların anlaşmazlık anında uzlaşamayacağı bir konudur. Satmak isteyen her zaman yüksek değer biçer, almak isteyen düşük. Bu nedenle değerlendirme yöntemi, anlaşmazlık öncesinde ve tarafsız biçimde belirlenmek zorundadır.

DÖRT TEMEL DEĞERLEME YÖNTEMİ — HANGİSİ NE ZAMAN?

① Defter Değeri	Bilançodaki özkaynak değeri. Hesaplanması en kolay, gerçekliği en uzak yöntemdir. Şirketin müşteri portföyünü, markasını veya insan kaynağını yansıtmaz. Yalnızca küçük ve erken aşama şirketlerde başlangıç referansı olarak kullanılabilir.
② EBITDA Çarpanı	Faiz, vergi, amortisman öncesi kâr üzerinden sektör çarpanı uygulanır. Türkiye'deki aile şirketleri için en yaygın kullanılan yöntemdir. Çarpanın önceden belirlenmesi kritiktir — anlaşmazlık anında her taraf farklı bir çarpan önerir.
③ İndirgenmiş Nakit Akışı (DCF)	Gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değerine indirgenmesi. En akademik yöntemdir. Varsayımlara çok duyarlıdır — farklı

	büyüme oranı ve iskonto oranı varsayımları, değeri iki katına çıkarabilir ya da yarıya indirebilir. Bağımsız uzman zorunludur.
4 Bağımsız Ekspertiz	Tarafların anlaşamaması hâlinde, her iki tarafın da kabul ettiği bağımsız bir değerlendirme kuruluşu atanır. Bu mekanizma baştan sözleşmeye yazılmazsa, "kimin uzmanını kullanalım" tartışması bir gecikme silahına dönüşür.

II. ÇIKIŞ MEKANİZMALARI — ÜÇ TEMEL ARAÇ

Önalım Hakkı Bir ortak hissesini dışarıya satmak istediğinde, diğer ortaklar aynı fiyattan önce satın alma hakkına sahiptir. En temel koruma mekanizmasıdır. Yoksa şirkete yabancı biri ortak olabilir.	Drag-Along Hakkı Çoğunluk hissedarı şirketi satmak istediğinde, azınlık hissedarını da aynı koşullarda satmaya zorlayabilir. Şirket satışını kolaylaştırır. Azınlık ortağı için risk, çoğunluk ortağı için güçtür.	Tag-Along Hakkı Çoğunluk hissedarı hissesini satarken, azınlık ortağı da aynı fiyat ve koşullardan yararlanarak hissesini satabilir. Azınlık ortağını korur — büyük ortak iyi fiyat bulduğunda küçük ortağı geride bırakamaz.
--	---	--

III. TÜRKİYE'DE EN SIK KARŞILAŞILAN ÇIKIŞ SENARYOLARI

SENARYO — RİSK — ÖNLEM		
Ortak vefat etti	Hisse yasal mirasçılara geçer. Mirasçılar şirket hakkında hiçbir şey bilmeyebilir, aralarında anlaşamayabilir ya da aktif ortak olmak istemeyebilir.	Ölüm hâlinde hisse devri prosedürü ve fiyat formülü sözleşmede tanımlı olmalı. Hayat sigortasıyla finanse edilen "buy-sell" mekanizması kurulabilir.

Ortak çıkmak istiyor	Hisse değerinde anlaşamıyor. Dışarıya satmak istiyor. Diğer ortaklar parayı ödeyemiyor ya da ödemek istemiyor.	Değerleme yöntemi ve ödeme takvimi önceden belirlenmeli. Kademeli satın alma seçeneği (taksitli ödeme) sözleşmeye eklenebilir.
Boşanma / miras	Bir ortağın eşi veya çocukları boşanma ya da miras yoluyla hisseye ortak olabilir. Şirkete hiç dahil olmayan kişiler ortak konumuna geçer.	Hisse devir kısıtlamaları ve aile içi mal rejimi düzenlemeleri baştan yapılmalı. Evlilik sözleşmeleri bu riski azaltabilir.
Zorla çıkarma ihtiyacı	Bir ortak şirkete zarar veriyor, görevini yerine getirmiyor ya da güven ilişkisi tamamen çöktü. Ama sözleşmede çıkarma maddesi yok.	Belirli koşullarda (performans ihlali, rekabet yasağı ihlali, mahkûmiyet) zorla çıkarma hakkı ve buna bağlı fiyat formülü sözleşmeye eklenebilir.

ALTIN KURAL

Ortaklıktan çıkış mekanizmasını tasarlamak, şirkete veya ortağa güvensizlik değildir. **Tersine, şirketi ve ortaklığı korumaktır.** Emniyet kemeri takmak, kaza olacağına inanmak değildir — olası bir kazanın bedelini minimuma indirmektir. Aynı mantık burada geçerlidir: çıkış planı, giriş kararının olgunluğunu gösterir.

ÇIKIŞ PLANLAMASI KONTROL LİSTESİ

01 Değerleme yöntemi sözleşmede tanımlı mı?

EBITDA arpanı mı, defter değeri mi, bağımsız ekspertiz mi? Yöntem ve çarpan önceden belirlenmiş olmalı.

02 **Önalım hakkı var mı?**

Bir ortak hissesini dışarıya satmadan önce diğer ortaklar aynı koşullardan satın alabilir mi?

03 **Ölüm / iş göremezlik hâlinde hisse ne olacak?**

Yasal mirasçılara mı geçecek? Diğer ortaklar satın alacak mı? Fiyat nasıl belirlenecek?

04 **Boşanma senaryosu ele alındı mı?**

Eşin hisseye talip olması durumunda ne yapılacak? Mal rejimi düzenlemesi var mı?

05 **Ödeme takvimi belirlendi mi?**

Çıkış anında ödeme peşin mi olacak, taksitli mi? Taksit sayısı ve faiz oranı tanımlı mı?

06 **Drag-along ve tag-along hakları sözleşmede mi?**

Şirket satışında azınlık ve çoğunluk haklarının dengesi kurulmuş mu?

07 **Zorunlu çıkarma koşulları belirlendi mi?**

Hangi davranışlar, çıkarma hakkını doğurur? Bu koşullar yazılı ve hukuki açıdan geçerli mi?

TEMEL ÇIKARIM

Çıkış planlaması, ortaklığın bitiş noktasını değil – **ortaklığın kalitesini** gösterir. Her iki taraf da makul bir çıkış mekanizmasının varlığından güç alır: "Dilediğimde adil bir değerle çıkabiliyorum" hissi, kalmayı çok daha anlamlı kılar. Bu güvencenin olmadığı ortaklıklarda ise herkes içten içe çıkış yolları arar – ve bu arayış, şirketi içeriden kemirmeye başlar.

BÖLÜM X

BÖLÜM X

Taht ve Yük: İkinci Kuşağın Liderlik Anatomisi

Belgenin önceki bölümleri aile şirketlerindeki krizleri, yapısal çözümleri ve çıkış mekanizmalarını ele aldı. Ancak tüm bu teknik çerçevelerin arkasında, en az onlar kadar belirleyici olan bir boyut var: **ikinci kuşak liderin psikolojik ve ilişkisel gerçeği**.

Türkiye'de ikinci kuşak liderler şu soruyla baş başa kalır: "Ben kurucunun oğlu muyum, yoksa bu şirketin lideri miyim?" Bu soru kulağa basit gelir. Ama her sabah toplantı odasına girerken, her stratejik karar alırken, her çalışan ilişkisinde yeniden sorulmak zorunda kalınan bir sorudur. Ve çoğu zaman yanıtsız kalır.

TEMEL GERİLİM

İkinci kuşak lider iki kimliği aynı anda taşır: **ailenin temsilcisi** ve **kurumun lideri**. Bu iki kimlik çoğu zaman uyumludur – ama kritik anlarda çatışır. O

çatışma anında hangisini seçeceğini bilmek, liderlik olgunluğunun en güçlü göstergesidir.

I. İKİ KİMLİK ARASINDA SIKIŞMAK

Kurucunun çocuğu olarak büyümek ile şirketin lideri olmak, birbirini besleyen ama aynı zamanda birbirini engelleyen iki deneyimdir. Aile içinde edinilen değerler, kurumsal liderlik için güçlü bir temel oluşturur. Ama aynı aile dinamikleri, liderliğin en kritik gerekliliklerini — **net sınırlar, hesap verebilirlik ve bağımsız karar alma** — zorlaştırır.

İKİ KİMLİĞİN ÇATIŞMA NOKTALARI

AİLENİN TEMSİLCİSİ OLARAK

- Kurucunun kararlarını sorgulamak, saygısızlık gibi hissedilir
- Aile üyelerine karşı sınır koymak, ilişkiyi zedeler
- Büyüklerle açıkça çelişmek, kültürel olarak zorlayıcı
- Başarı "zaten aile şirketi" diye küçümsenir

KURUMUN LİDERİ OLARAK

- Net kararlar almak, hesap sormak ve sınır koymak zorundu
- Aile üyelerini de liyakata göre değerlendirmek gerekir
- Kurucunun kararlarını gerektiğinde değiştirmek liderlik görevidir
- Başarı kendi kredibilitesine dayalı olmak zorundadır

II. GÖLGE LİDERLİK SENDROMU

Kurucu sahneyi bırakmış ama zihinlerde hâlâ orada. Bu, Türkiye aile şirketlerinde ikinci kuşak liderin karşılaştığı en yaygın ve en yıpratıcı dinamiktir. Çalışanlar yeni lideri test eder, eski kararlarla karşılaştırır ve —çoğu zaman farkında olmadan — "babasının zamanında böyle değildi" filtresiyle değerlendirir.

GÖLGE LİDERLİĞİN ÜÇ TEZAHÜRÜ

Açık karşılaştırma: "Sizin babanız bu kararı vermezdi." — Doğrudan söylenir veya ima edilir. Her ikisi de aynı şekilde yıpratır.

Üst mahkeme refleksi: Çalışanlar, ikinci kuşak liderin kararlarını kurucuya "danışarak" geçersiz kılmaya çalışır. Kurucu farkında olmadan bu refleksi besler.

Sabotaj değil, inert direnç: Kimse açıkça karşı çıkmaz. Ama kararlar yavaş uygulanır, gerekçeler sürekli sorgulanır, "zaten değişecek" beklentisiyle minimal çaba harcanır.

Gölgeden çıkmanın yolu, kurucuyu silmek değil — kendi ışığını yakmaktır. Ama kendi ışığını yakmak için önce karanlığa oturmayı göze almak gerekir.

İKİNCİ KUŞAK LİDERLİK ÜZERİNE

III. MEŞRUIYET İNŞASI — İÇERİDEN Mİ, DIŞARIDAN MI?

İkinci kuşak liderin en kritik sorusu şudur: **meşruiyetimi nereden alacağım?** Türkiye'de bu soruya verilen yanıtlar iki uç noktada yoğunlaşır — her ikisi de hatalıdır.

Yanlış Yol A — Aile Otoritesine Yaslanmak

"Ben bu şirketin kurucusunun oğluyum" üzerine inşa edilen otorite.

Doğru Yol — Yetkinlik ve Karar Üzerine İnşa

Dışarıda deneyim kazanmak, kuruma ilk dönemde orta kademedan

Kısa vadede işe yarar, orta vadede çöker. Çalışanlar itaat eder ama bağlılık gelişmez. Her zor karar "babasının yetkisiyle" sorgulanır.

Sonuç: **Görünür lider, gerçek olmayan otorite.**

başlamak, kararlarıyla tanınmak ve sonuçlarından hesap vermek. Bu yol ağırdır ama kalıcı meşruiyet yalnızca buradan gelir.

Sonuç: **Kazanılan otorite, kuşaklar boyu taşınır.**

IV. KURUCUYLA İLİŞKİYİ YENİDEN TANIMLAMAK

Geçişin en hassas boyutu budur. Baba-oğul ya da baba-kız ilişkisini, patron-lider ilişkisinden ayırmak. Sofrada baba, toplantı odasında eski CEO — bu çift kimlik, hem kurucu hem ikinci kuşak için derin bir uyum gerektiren yeni bir ilişki biçimidir.

Bu geçiş kendiliğinden gerçekleşmez. **Açıkça konuşulması, sınırların çizilmesi ve iki tarafın da bu yeni rolleri içselleştirmesi gerekir.** Kurucunun "ben artık danışmanım" demesi yeterli değildir; bunun davranışa yansımaları şarttır.

SAĞLIKLI GEÇİŞİN ÜÇ GÖSTERGESİ

Kurucu, ikinci kuşak liderle anlaşmazlıkları kamuoyu önünde değil özel alanda çözüyor

Çalışanlar kurucunun yeni lidere destek verdiğini görür. Muhalefet varsa, sahne arkasında kalır. Bu, otoritenin en güçlü pekiştiricisidir.

İkinci kuşak lider, kurucunun kararını değiştirdiğinde bunu açıkça sahipleniyor

"Babam böyle yapardı ama ben farklı düşünüyorum ve şu gerekçeyle bu kararı alıyorum." Bu cümle kurmak, liderlik cesaretinin en somut göstergesidir.

Kurucu, "üst mahkeme" rolüne çekilmiyor

Çalışanlar ikinci kuşak liderle anlaşamadıklarında kurucuya gitmez. Kurucu da bu talepleri geri çevirir: "Bu konuyu liderinizle konuşun."

V. DIŞARIDAN GELEN PROFESYONELLERLE İLİŞKİ

Babası tarafından işe alınan, kendisinden yaşlı ve deneyimli yöneticilerle çalışmak — ikinci kuşak liderin karşılaştığı en özgün liderlik sınavlarından biridir. Bu kişiler şirketi çok iyi tanır ama yeni lideri henüz tanımaz. Ve "sizi ben almadım ama sizinle çalışmak zorundayım" dinamiği, her iki taraf için de belirsizlik doğurur.

Yapılmaması Gerekenler

- × Otorite kurmak için erken ve sert kararlar almak
- × Deneyimli yöneticileri "babasının adamları" olarak konumlandırmak
- × Her konuda "ben ne düşünüyorum?" sormak yerine "siz ne düşünüyorsunuz?" ile başlamak — ve ardından hiçbir şeyi dinlememek
- × Kendi atamalarını yapmadan önce mevcut ekibi anlamaya çalışmamak

Yapılması Gerekenler

- İlk 90 günü dinleme ve anlama modunda geçirmek
- Deneyimli yöneticilerin kurumsal hafızasından stratejik biçimde yararlanmak
- İlk önemli kararı, onların desteğiyle değil ama onları dinledikten sonra almak
- Performans beklentilerini net, yazılı ve adil biçimde tanımlamak

VI. TÜRKİYE VE DÜNYA ÖRNEKLERİ

İKİNCİ KUŞAK LİDERLİK — BAŞARI VE BAŞARISIZLIK ÖRÜNTÜLERİ

Sabancı Holding Türkiye

Sakıp Sabancı'nın vefatının ardından Güler Sabancı, holding yönetimine geçti. Başarısının temel kaynağı: kurucunun mirasını sahiplenmek ama kendi liderlik kimliğini net biçimde inşa etmek. Dışarıdan bağımsız yöneticilerle çalışmak ve "Sabancı kültürünü" kurumsallaştırmak. **Ders: Miras sahiplenilir, taklit edilmez.**

Ford Motor ABD	William Clay Ford Jr., kurucunun torunu olarak 2001'de CEO koltuğuna oturdu. 2006'da Alan Mulally'yi dışarıdan getirerek CEO'luk görevini bıraktı — ama yönetim kurulu başkanlığını sürdürdü. Ders: Liderlik, en iyi kişiye bırakmayı bilmektir. Bu, zayıflık değil — olgunluktur.
Porsche AG Almanya	Porsche ve Piëch aileleri, Ferdinand Porsche'nin torunları olarak şirketi nesiller boyu yaşattı. Başarının sırrı: aile üyeleri yönetim kurulunda; operasyon profesyonellerde. Her nesil kendi meşruiyetini, atalarına değil kendi katkılarına dayandırdı. Ders: Soyadı kapıyı açar; yetkinlik içeride tutar.

VII. İKİNCİ KUŞAK LİDER İÇİN 5 KRİTİK STRATEJİ

01

Dışarıda deneyim kazan, içeride lider ol

Aile şirketine girmeden önce başka bir kurumda çalışmak, iki şey sağlar: **kendi yetkinliğini test etmek** ve içeriye döndüğünde "sadece aile üyesi" değil, "deneyim kazanmış profesyonel" olarak girmek. Bu, meşruiyetin en güçlü temelidir.

İlk 90 günü dinleme modunda geç

02

Hızlı karar almak otorite göstergesi değildir — anlayarak karar almak öyledir. **Kurumun kültürünü, güç dinamiklerini ve kırılgan noktalarını tanımadan alınan kararlar**, en deneyimli lideri bile zayıf düşürür.

03

Kurucunun değerlerini sahiplen, yöntemlerini değil

"Babamın değerleriyle, geleceğin araçlarıyla" yaklaşımı — bu cümle liderlik manifestonuz olabilir. **Miras yük değil, pusuladır.** Onu taşımak ile onun altında ezilmek arasındaki fark, ikinci kuşak liderliğin özüdür.

04

Bağımsız bir danışman veya mentor edin

Kurumun içinde size gerçeği söyleyecek kimse yoktur — herkesin bir tarafı vardır.

Dışarıdan, bağımsız ve güvendiğiniz bir danışman, hem kör noktalarınızı gösterir hem de en kritik kararlarınızda nesnel bir referans noktası olur.

05

Başarıyı görünür, hatayı sahiplenilir kıl

İkinci kuşak lider başarısında kurucunun etkisini büyütme, hatasında başkasını suçlama eğilimiyle yargılanır. Tam tersini yapın: **başarıyı paylaşın, hatayı sahiplenin**. Bu tutum, en kısa sürede en güçlü meşruiyeti inşa eder.

+

Liderlik, en iyi kişiye bırakmayı bilmektir

Bazen en doğru karar, operasyonel liderliği daha yetkin birine bırakmak ve stratejik sahipliği sürdürmektir. **Yönetim kurulu başkanlığı ile CEO'luk aynı kişide olmak zorunda değildir**. Bu ayrımı görebilmek, ikinci kuşak liderliğin en olgun biçimidir.

SON SÖZ – İKİNCİ KUŞAĞA

Kurucunun izi, sizin üzerinizde her zaman olacak. Bu izi silmeye çalışmak hem imkânsız hem gereksizdir. Asıl görev, o izin üzerine kendi izinizi eklemektir. Şirketi devraldığınızda olduğundan daha güçlü bırakmak — bu, hem kurucuya en büyük saygı, hem de size en büyük özgürlüktür.

Cengiz KARAMAN

Managing Partner

Human Kapital İnsan Kaynakları ve Danışmanlık Hizmetleri

www.humankapital.com.tr

